
BARN-VOKSEN RELASJON PÅ RØDT NIVÅ

Hvordan påvirket de strukturelle rammene på rødt nivå kvaliteten i barnehagene?

Viktorija Borgeteien Wågan

[kandidatnummer: 434]

Bacheloroppgave

[BDBAC4900]

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

1 Innledning	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Presentasjon av problemstilling	2
1.3 Avgrensing og begrepsavklaring	3
1.4 Oppgavens oppbygging og gjennomføring	3
2 Presentasjon av teori	4
2.1 Hva er kvalitet?	4
2.2 Rammebetingelser for barnehager i Norge	5
2.3 Smitteveilederen – rødt nivå.....	7
2.4 Størrelsen på barnegruppen	8
2.5 Barn-voksen-relasjon	9
2.6 Foreldresamarbeid	9
3 Metode	11
3.1 Valg av metode.....	11
3.2 Utvalg av informanter	11
3.3 Bakgrunnsinformasjon om barnehagelærerne.....	12
3.4 Beskrivelse av gjennomføring.....	13
3.5 Analysearbeid.....	14
3.6 Metodekritikk	14
3.7 Etske retningslinjer.....	15
4 Funn og drøfting	16
4.1 Kvalitet	16
4.2 Gruppestørrelsen	18
4.3 Foreldresamarbeidet	20
4.4 Barn-voksen relasjonen	21
4.5 Koronabarnehagen – en bedre barnehage for barna?	24
5 Avslutning og konklusjon	27
6 Litteraturliste	29
7 Vedlegg	32
7.1 Intervjuguide	32
7.2 Samtykkeskjema.....	33

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I begynnelsen av mars 2020 var den primære nasjonale og internasjonale utfordringen å få kontroll over smittesituasjonen i landet. Den nasjonale nedstengningen av skolene og barnehagene fremstod som et nødvendig smittevernstiltak, selv om det var klart at nedstengningen ville få store økonomiske, pedagogiske og sosiale konsekvenser, både på kort og lengre sikt (Os, Myrvold, Danielsen, Hernes & Winger, 2021). På tross av dette kan man lese innlegg på ulike forum og på sosiale medier om barn og voksne som opplever økt trivsel i barnehagen under koronatiden enn tidligere.

Eksempler på engasjerte røster framkommer i artikler som:

- Kortere åpningstid eller bedre bemanning?

Kilde:

<https://www.barnehage.no/kortere-apningstid-eller-bedre-bemanning/143403> ,
25.09.2020

- Har lært mye av korona-tiden

Kilde:

<https://www.barnehage.no/reportasje/har-laert-mye-av-korona-tiden/141774> ,
15.06.2020

Mange har ulike formeninger om bakgrunnen for dette, men punkter som går igjen er bemanningstettheten og gruppestørrelsen. Derfor synes jeg det ville vært spennende å undersøke nærmere hvilke faktorer som gjør at så mange opplever nettopp dette. Innføring av kortere åpningstider, en bemanningsnorm som gjelder hele åpningstiden og kohorter i barnehagene er noen av tiltakene som er innført i forbindelse med smittevern i barnehagen under koronapandemien.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Problemstillingen min har endret seg i takt med utviklingen av prosjektet. Den har i all hovedsak blitt påvirket av funnene jeg gjorde i forbindelse med intervjuene. Problemstillingen jeg til slutt endte med var:

Hvordan påvirket de strukturelle rammene på rødt nivå kvaliteten i barnehagene?

Gjennom bacheloroppgaven min ønsker jeg å undersøke og belyse hvordan de strukturelle rammene på rødt nivå har påvirket kvaliteten i barnehagene. Jeg vil ha et barneorientert fokus gjennom oppgaven og etterstrebe å belyse hvilken betydning kvaliteten og de strukturelle endringene har hatt for barna i barnehagen. Jeg vil også se nærmere på hvilke punkter utvalget mitt anser som viktige for kvaliteten i barnehagen i tillegg til hva de vektlegger i en god barn-voksen relasjon.

1.3 Avgrensing og begrepsavklaring

Å gå inn på kvalitet i barnehagen er et omfattende og utfordrende, men likevel spennende tema. På bakgrunn av at kvalitet er et vidt begrep ønsker jeg avgrense denne oppgaven til å se nærmere på kvalitet i sammenheng med de strukturelle endringene i barnehagen i forbindelse med koronapandemien. Begrepet kvalitet har ingen konkret definisjon, men jeg kommer til å henvise til Kvistad og Søbstad (2005) sin definisjon fra prosjektet om kvalitetsarbeid i barnehagen. Denne definisjonen beskrives nærmere i teorikapittelet.

Gjennom problemstillingen kommer jeg inn på betegnelsen «rødt nivå». Med rødt nivå refereres det til et tiltaksnivå for barnehager knyttet til koronapandemien. Dette vil man kunne lese mer om under punkt 2.3, «smitteveilederen – rødt nivå». Denne oppgaven vil gjennomgående forholde seg og referere til tidsrommet like etter gjenåpningen av barnehagene i mars 2020, hvor alle barnehagene var på rødt nivå.

1.4 Oppgavens oppbygging og gjennomføring

Kapittel 1 presenterer bakgrunnen for valg av tema, problemstilling, avgrensinger, begrepsavklaring og oppgavens oppbygging og gjennomføring.

I kapittel 2 vil det belyses relevant teori fra barnehagelitteraturen, om kvalitet, rammebetingelser for barnehager som angår bemanning, smitteveilederen, størrelsen på barnegruppen, barn-voksen relasjon i barnehagen og foreldresamarbeid. Teorien er valgt med bakgrunn i svarene jeg fikk fra informantene.

I kapittel 3 redegjøres det for oppgavens metodiske grunnlag.

I kapittel 4 vil funnene fra den kvalitative undersøkelsen bli delt inn i tema og drøftet hver for seg. Funnene drøftes og knyttes sammen med gjeldende forståelser og teori som er blitt presentert tidligere i oppgaven.

I kapittel 5 oppsummeres funnene og det vil gis en konklusjon.

2 Presentasjon av teori

I dette kapittelet presenteres teori som er relevant for dette prosjektet, temaet og problemstillingen for denne oppgaven. Seks temaer vil bli sett nærmere på; kvalitet, rammebetingelser for barnehagen som angår bemanning, smitteveilederen, størrelsen på barnegruppen, barn-voksen relasjon i barnehagen og foreldresamarbeid.

2.1 Hva er kvalitet?

På bakgrunn av problemstillingen min vil det være nødvendig å undersøke begrepet kvalitet nærmere, selv om det er kjent at kvalitet er et sammensatt og komplekst begrep som kan være vanskelig å definere. Det vil videre i denne oppgaven i hovedsak bli tatt utgangspunkt i Kari Kvistad og Frode Søbstad sin forståelse av kvalitet i barnehagen. Kvistad og Søbstad utdyper at man kan knytte kvalitet opp mot persepsjon, som handler om hvordan man oppfatter verden rundt seg på bakgrunn av sansene våre. Noe som innebærer at hver og en av oss opplever verden forskjellig og har ulike opplevelser av hva de anser som kvalitet. Ut fra en slik forståelse kan man si at kvalitet er et ikke-målbart fenomen, siden ting, personer, kontekster og relasjoner varierer såpass mye at det ikke finnes objektive eller satte standarder på hvordan det skal bedømmes. Som utgangspunkt for en kvalitetsforståelse kan man se på hva som er betydningsfullt, og har verdi. Kvistad og Søbstad skriver i denne sammenhengen at kvalitet betyr noe som er bra, som er verdt noe, det vi gir verdi og tillegger verdifulle egenskaper. (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 27).

Barnehagekvalitet

Det har vært problematisk å finne en samlende god definisjon av barnehagekvalitet som jeg kan slutte meg til som kan legges til grunn. Søbstad og Kvistad beskriver at det å vurdere barnehagekvaliteten handler om hva de viktigste aktørene i institusjonen vektlegger og synes er sentrale. I barnehagen vil det være de viktigste aktørene som primært kan gi oss en pekepinn på hvordan kvaliteten er i barnehagen. De enkelte aktørene har ulike meninger, erfaringer og tanker om kvaliteten og er derfor sentrale forhold ved institusjonen som sier noe om barnehagens kvalitet. (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 29). Som grunnlag for prosjektet vil det bli tatt utgangspunkt i dette utdraget for å definere barnehagekvalitet: «Med barnehagekvalitet menes barnas, foreldrenes og de ansattes oppfatninger av og erfaringer med barnehagen og i hvilken grad barnehagen oppfyller faglige og samfunnsmessige kriterier på hva en god barnehage er.» (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 29).

Med utgangspunkt i denne definisjonen av barnehagekvalitet kan man skille mellom to perspektiver: opplevelseskvalitet og kriteriekvalitet. Det første perspektivet handler om aktørenes oppfatninger og erfaringer med barnehagen, mens det andre perspektivet beskriver de kriteriene som fagfolk eller samfunnet setter opp for det som anses å være gode barnehager. (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 31).

Struktur- og prosesskvalitet

For å få en større dybde og bredde i forståelsen av hva barnehagekvalitet kan være vil det videre bli trukket fram to av tre områder i en modell fra utredningen *I første rekke* (NOU 2003:65) (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 33). Det vil ikke bli gitt en detaljert beskrivelse av dimensjonene utenom det som er relevant for å belyse sammenhengen i denne oppgaven.

Det første området er strukturkvalitet.

«Strukturkvalitet handler om de strukturelle forholdene og kriteriene av barnehagekvalitet. Strukturkvalitet i barnehagesektoren omfatter rammefaktorer og forutsetninger. Finansiering, lover, forskrifter og avtaleverk er viktige rammefaktorer på nasjonalt nivå. [...] På barnehagenivå inngår flere elementer i strukturkvaliteten: Budsjett, bemanning, personalets kompetanse, barnegruppens størrelse og sammensetning samt fysiske rammer som barnehagens lokaler og uteareal, utstyr og materiell» (Barne- og familiedepartementet, 2005, s. 13).

Strukturkvalitet kan ses i sammenheng med prosesskvalitet, som på den andre siden handler mer om mellommenneskelige faktorer slik som prosesser og relasjoner mellom barn, foreldre, de ansatte i barnehagen og andre samarbeidende instanser.

«Mens strukturkvalitet viser til forutsetningene, handler prosesskvalitet om hvordan personalet handler og samspiller med barn i praksis, og det handler om barns lek, læring og utvikling. Samspillet mellom små og store mennesker, involvering og medvirkning, både for barn og voksne, er også viktige elementer i denne kvalitetsdimensjonen» (BFD, 2005, s. 14).

2.2 Rammebetingelser for barnehager i Norge

Barnehager i Norge er regulert gjennom «Lov om barnehager» (Barnehageloven, 2005), med underliggende forskrifter, slik som f.eks. «Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» (Kunnskapsdepartementet, 2017) og «Forskrift om pedagogisk bemanning og

dispensasjon i barnehager» (Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager, 2017). «Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» er barnehagesektorens styringsdokument for planlegging, gjennomføring og vurdering av innholdet. Sentrale styringsdokumenter gir barnehagene klare føringer om krav til innhold og kvalitet, hvor det da er pedagogene i samarbeid med styreeren sitt ansvar å sikre at barnehagens praksis og pedagogiske innhold står i tråd med disse

I Norge har barnehagesektoren på mange måter blitt en del av utdanningssystemet i Norge, med en viktig rolle for barns læring og oppvekst. For å møte nye forventninger og endrede krav har barnehagesektoren over tid gjennomført kontinuerlige endringer. 1. august 2018 ble det vedtatt en bemanningsnorm som sikrer maksimalt antall barn per voksen, og samtidig ble pedagognormen skjerpet for å sikre flere barnehagelærere blant barna. Disse endringene la nye føringer for bemanning i barnehagene.

Bemanningsnormen stiller krav om at barnehagene har en grunnbemanning som tilsvarer minimum én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år. (Barnehageloven, 2005, § 26). En skal også gjøre oppmerksom på at dagens bemanningsnorm fremdeles byr på noen utfordringer. Dagens bemanningsnorm gjelder i forhold til antall ansatte i barnehagen pr barn. Siden vanlig praksis i barnehager er å arbeide turnus med rullerende vakter, vil det bety at bemanningsnormen ikke gjelder under hele åpningstiden. Utdanningsforbundet mener den nye bemanningsnormen ikke er tilstrekkelig, og at det er rom for forbedring. Et av forslagene til utbedring er at grunnbemanningsnormen må gjelde hele åpningstiden (Utdanningsdirektoratet).

«Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager» stiller krav om minst én pedagogisk leder per syv barn under tre år og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år (Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager, 2017, § 1). Møteavvikling og plantid er to aspekter som opptar den komplekse barnehagelæreren deler av barnehagehverdagen som til tider kan gå på bekostning av bemanningstettheten sammen med barna på avdelingen.

Regjeringen påpeker generelt at bemanningen i barnehagene er vesentlig for å sikre kvalitet i barnehagene, som bidrar til bedre utvikling for barna (Regjeringen, 2013). Undersøkelser viser at det er en sammenheng mellom god bemanning og god barn-voksen interaksjon samt

en mindre restriktiv og kontrollerende adferd blant de ansatte. Ved høyere bemanning får det enkelte barn mer individuell oppmerksomhet og annerkjennelse (Kragh-Müller, 2013, s. 67).

2.3 Smitteveilederen – rødt nivå

For å avgrense og tydeliggjøre tidsrommet og rammene jeg henviser til gjennom bachelorprosjektet mitt vil det videre bli gått nærmere inn på den praktiske betydningen av smitteverntiltakene gjennom smittevernveilederen (Folkehelseinstituttet & utdanningsdirektoratet, 2021). Smitteverntiltakene under koronaperioden har medført store endringer i barnehagens strukturelle rammer, tilbud og organisering. I forbindelse med koronapandemien ble det utviklet en smitteveileder som skulle gi råd og føringer til barnehager om drift under koronavirusutbruddet. Nye begrep og uttrykk kom til, og ord som kohort og beskrivelser som grønt-, gult- og rødt nivå ble innlemmet som en del av dagligtalen i barnehagesektoren.

Kohort er en betegnelse på en fast gruppe bestående av få mennesker med minst mulig kontakt med andre mennesker utenfor sin gruppe. Inndeling i kohorter blir brukt for å begrense smittespredning (Braut, Sterri, Berteussen, Grønmo, 2020). Betydningen av dette begrepet i barnehagen innebar en fordeling av barna i grupper, eller kohorter, samt en organisering av hvor de ulike kohortene kunne oppholde seg. For størrelse og sammensetning av en kohort kan man ta utgangspunkt i bemanningsnormen for barnehager, kohort med minimum en ansatt per tre barn under tre år, og kohort med minimum en ansatt per seks barn over tre år (Folkehelseinstituttet & Utdanningsdirektoratet, 2020). Begrepet brukes for å synliggjøre at formålet med organiseringen er å begrense smitte. Kohorter ble innført med hensikt om å sørge for at barn og ansatte i de ulike kohortene i minst mulig grad er i kontakt med hverandre enten direkte eller gjennom artefakter (Os, Myrvold, Danielsen, Hernes & Winger, 2021).

Smitteveilederen presenterer en nivåinndeling av smitteverntiltak. Tiltakene kommer til uttrykk gjennom denne nivåinndelingen som har fått navnet *trafikklysmodellen*. Modellen tar for seg grønt, gult og rødt nivå. Tiltakene varierer fra tilnærmet normal og vanlig organisering av barnehagehverdagen og lek på grønt nivå, til mer omfattende tiltak med små, faste grupper av barn og ansatte på rødt nivå. Det er smittevernmyndighetene, både lokale og nasjonale,

som beslutter hvilket nivå tiltakene skal legges på (Folkehelseinstituttet & Utdanningsdirektoratet, 2020).

2.4 Størrelsen på barnegruppen

I mange barnehager er barnegruppen på en avdeling vanligvis bestående av mellom 12-18 barn. Ifølge Regjeringen er bemanningen i barnehagen, barnegruppens størrelse og personalets kompetanse de viktigste strukturelle faktorene for barnehagens kvalitet (Regjeringen, 2013). Det å dele barna inn i mindre grupper er særlig viktig for de aller minste barna i barnehagen, men også for sårbare barn eller barn med særskilte behov. Mindre barnegrupper gir de voksne bedre muligheter til å dekke det enkelte barns behov for omsorg og nærhet. Samtidig gir mindre barnegrupper gode strukturelle rammer for utvikling av gode relasjoner mellom barn og voksne (Regjeringen, 2013)

Gruppestørrelsen spiller også en stor rolle når det gjelder om barn utvikler en trygg tilknytning til de voksne i barnehagen eller ikke. Forskning viser generelt at kvaliteten på voksen-barn samspillet er bedre i små grupper og at voksne som jobber med mindre barnegrupper viser mer sensitiv omsorg for barna enn når de jobber med større barnegrupper. Voksnes sensitivitet, og kvaliteten på barn-voksen samspillet er viktige faktorer for barns utvikling. Solheim henviser til studier som underbygger at barn i små barnegrupper har større sannsynlighet for å utvikle en trygg tilknytning til voksne enn barn som er i større barnegrupper (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s. 124).

Mange undersøkelser viser at størrelsen på barnegruppen står i sammenheng med kvaliteten på daginstitusjonen. Grethe Kragh-Müller (Kragh-Müller, 2013, s. 67) tar for seg en undersøkelse som ser på sammenhengen mellom kvalitet og gruppestørrelse. Der konkluderes det med at barn i mindre grupper er bedre til å samarbeide, de har bedre språklig utvikling og de er mer oppmerksomme ovenfor både voksne og andre barn i institusjonen. De ser også en sammenheng mellom små grupper og økt initiativ hos barna, samt at de har høyere interesse for utforskning og problemløsning. I de små gruppene som besto av store barn er funnene at barna er mer forberedte til skolestart og har færre adferdsutfordringer i overgangen til skolen. Generelt for undersøkelsen ser de at det er en økning av barn-voksen-samspill av god kvalitet, og at barna blir møtt på en sensitiv måte som et individ i gruppen, sammenlignet med hvordan de blir møtt av de voksne i en større barnegruppe.

2.5 Barn-voksen-relasjon

«I de første leveårene er det en helt sentral utviklingsoppgave for barn å få etablert tilknytningsrelasjoner til de nærmeste omsorgspersonene i livet» (Drugli & Lekhal, 2018, s. 54). Relasjoner er livsviktig for oss. Når barn og unge tilbringer mange timer i pedagogiske institusjoner er det nødvendig å sørge for god relasjonskvalitet mens de er der. «God barnehagekvalitet for små barn er gode relasjoner mellom barnet og de ansatte. Ikke noe er viktigere for at barna skal ha det bra i barnehagen. Det er her livsmestringen bygges.» (Drugli & Lekhal, 2018, s. 115).

Nære og gode relasjoner er en av de viktigste fundamentene i små barns utviklings- og læringsprosesser (Drugli & Lekhal, s. 51). Barn-voksen-relasjon i barnehagen indikerer relasjonen og forholdet mellom de ansatte og barna. Det er i disse relasjonene mye av barnets grunnleggende behov for nærhet og trygghet blir dekket. Det er i relasjonen de lærer best. Gjensidig samspill gjennom relasjonen vil fremme trivsel, læring og medvirkning. (Drugli & Lekhal, 2018, s. 117). Tilgjengelige voksne er en av de viktigste faktorene for barns trivsel og trygghet i barnehagen. De voksne i barnehagen sies å være en av de grunnleggende kvalitetsindikatorerne i barnehagen (Melvold, 2015, s. 18). «Det viktigste for at barn skal ha det godt og trives i barnehagen, er at de møter voksne de er trygge på og som har tid til dem» (Brandtzæg m.fl., 2013, s. 120).

I barn-voksen-relasjonen utvikler barnet kjennskap til seg selv og utvikler sin sosiale kompetanse. I relasjonen utvikler barnet seg kognitivt og kreativt, samtidig som det utvikler konsentrasjonen, oppmerksomheten, språket og sin kjennskap til omverden. Forskning peker på at barn-voksen-relasjonen kan by på personlig, kognitiv og sosial utvikling for barnet. En undersøkelse viser også at barn har lettere for å inngå relasjoner med andre barn når de til å begynne med har gode relasjoner til omsorgspersoner rundt seg (Kragh-Müller, 2013, s. 225).

2.6 Foreldresamarbeid

Gjennom oppgaven vil jeg ha fokus på barna som barnehagens primærbrukere, sånn sett er det deres opplevelse av barnehagen som er avgjørende for å vurdere barnehagens opplevelseskvaliteter og prosesskvaliteter. Den andre sentrale gruppen med aktører er foreldrene.

I tråd med Rammeplanen (2017) og Barnehageloven (2005) skal barnehagen ha et gjennomgående godt samarbeid med foreldrene (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 105). I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det følgende «Barnehagen skal i

samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Samarbeidet skal ha barnets beste som mål. Hjemmet og barnehagen har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.

Barnehageloven sier at barnehagen skal samarbeide med hjemmet, de skal legge til rette for at barna får oppleve, utforske og medvirke, og møte barna med tillit og respekt (Barnehageloven, 2005, § 1).

Under punkt 2.1 var jeg inne på hva barnehagekvalitet er. Med barnehagekvalitet menes barnas, foreldrenes og de ansattes oppfatninger av og erfaringer med barnehagen. Noe som i oversatt betydning vil si at foreldretilfredshet vil være et viktig kvalitetsaspekt ved barnehagen. Foreldretilfredshet handler i hovedsak om informasjon og god daglig kontakt (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 105). Samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene har derfor mye å si for foreldrenes opplevelse og inntrykk av barnehagen. «Barnets utvikling er i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og deres tillit til barnehagen» (Glaser, 2018, s. 19).

3 Metode

I dette kapitlet vil metoden for innsamling av data presenteres. Her vil det redegjøres for valg av metode og informanter, metodens gjennomføring og behandling av innsamlet data.

Avslutningsvis i dette kapitlet vil det gjøres en vurdering av metoden som ble brukt, før det til slutt gjøres rede for det etiske ansvaret jeg har som forsker overfor mine informanter og den dataen som ble samlet inn.

3.1 Valg av metode

Metode er ifølge Larsen (2017) måten vi innhenter, organiserer og tolker informasjonen til undersøkelsen. Gjennom denne oppgaven har jeg benyttet meg av samfunnsvitenskapelig metode. Denne metoden handler om hvordan man går frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, hvordan denne informasjonen skal analyseres og hva denne informasjonen sier om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, s. 25).

Når det gjelder min problemstilling, vil det være hensiktsmessig å bruke kvalitativ forskningstilnærming, fordi jeg ønsket å utforske barnehagelæreres individuelle perspektiver på hvordan de opplever at bemanningstettheten under rødt nivå har påvirket kvaliteten av barn-voksen-relasjonen i barnehagen. I samfunnsvitenskapelig metode skiller man mellom kvalitativ- og kvantitativ metode. Når det er individuelle kvalitative ferdigheter og perspektiver som skal undersøkes er ofte en kvalitativ tilnærming å foretrekke (Larsen, 2017, s. 21). Jeg har benyttet meg av en-til-en-intervju som innsamlingsstrategi. Det finnes flere ulike innsamlingsstrategier innenfor kvalitativ metode, men et en-til-en-intervju vil trolig gi de beste svarene for å drøfte og få svar på problemstillingen, siden jeg ønsker beskrivelser som er knyttet til informantens egne erfaringer, oppfatninger og forståelse.

3.2 Utvalg av informanter

Fra oppstartsfasen av bachelorprosjektet var jeg klar på at jeg ville belyse flere perspektiver gjennom oppgaven min. Av den grunn ville jeg ha minimum to informanter, helst flere. I en bacheloroppgave som har kvalitativt intervju som forskningstilnærming er det utfordrende å anslå hvor mange informanter en bør ha, men det er et fornuftig anslag å ha alt fra to til fem, avhengig av prosjektets lengdebegrensning (Bergsland og Jæger, 2015, s. 70-71). Jeg hadde store ambisjoner for omfanget av oppgaven, men etter veiledning og drøftinger med veiledere og medstudenter, kom jeg frem til at to informanter ville kunne besvare problemstillingen tilfredsstillende nok.

Valg av informanter har vært preget av koronapandemien, kommunalt og nasjonalt smittetrykk, og smittevern i barnehagen. For meg var det viktig å kunne gjennomføre intervjuene fysisk for å få størst mulig utbytte av samtalen og for å opprettholde en naturlig flyt i samtalen. Likevel hadde jeg en plan B om å gjennomføre digitale intervju dersom det ikke skulle la seg gjøre å gjennomføre dem fysisk. På bakgrunn av pandemien har jeg valgt informanter jeg jobber med og til daglig blir eksponert for. Det å ha kjennskap til informantene fra før kan være positivt for at intervjusituasjonen skal bli god både for meg og informanten, og det at vi kjenner til hverandre kan gjøre at man føler seg tryggere på å spørre og gi mer fullstendige svar.

Utfordringen med at vi kjenner til hverandre fra før kan være at jeg ikke klarer å opprettholde et objektivt syn på saken eller at jeg legger føringer for samtalen, fordi jeg allerede har kjennskap til bakgrunnen deres. På bakgrunn av de mulige utfordringene har jeg valgt å gjennomføre en samtale med en pedagogisk leder jeg ikke har jobbet sammen med før, for å legge et mest mulig nøytralt grunnlag for samtalen med utgangspunkt i de forutsetningene vi har. Som informant er hun faglig sterk og hun kan tilføre mye stoff til drøftingsdelen i denne oppgaven.

Bakgrunnen for valget av den andre informanten er ganske enkel. Det har vært utskifting av styrer i barnehagen jeg jobber i, og styreren som har kommet til har jobbet som pedagogisk leder i en annen barnehage i samme kommune. Der jobbet hun under nedstengingen og på rødt nivå fra mars 2020. Det har vært interessant å intervju en pedagog som har et annet miljøerfaringsgrunnlag enn meg selv og den første informanten min.

Valget av informantene var altså ikke tilfeldig, da jeg valgte personer jeg visste hadde erfaringer fra da barnehagene stengte ned på grunn av pandemien, samt gjenåpningen igjen og arbeid med barn-voksen-relasjon på rødt nivå. Dette er hva Olav Dalland kaller et strategisk utvalg. Dette går ut på, som nevnt, at valget av intervjupersoner avhenger av hva jeg ønsker å vite noe om, og som jeg mener og tror har bestemte kunnskaper eller erfaringer om temaet (Dalland, 2012, s. 163).

3.3 Bakgrunnsinformasjon om barnehagelærerne

Informantene jeg har valgt er begge kvinner som jobbet i to forskjellige barnehager i begynnelsen av koronatiden. I det tidsrommet jeg referer til hadde den ene pedagogisk lederansvar for de mellomste barna i sin barnehage og den andre hadde spesialpedagogisk

ansvar på storbarnsavdelingen i sin barnehage. De har begge lang erfaring i yrket både som barnehagelærere og pedagogiske ledere.

Barnehagelærer 1	Barnehagelærer 2
- Kvinne	- Kvinne
- Pedagogisk leder	- Spesialpedagog/ressurs
- Privat barnehage	- Privat barnehage
- Storbarnsavdeling (3-4 år)	- Storbarnsavdeling (3-6 år)
- 5 års erfaring	- Over 10 års erfaring
- Videreutdanning spesialpedagogikk	- Videreutdanning spesialpedagogikk

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

I forkant av intervjuene hadde jeg utarbeidet en intervjuguide med fire hovedspørsmål og to til tre oppfølgingsspørsmål, se punkt 7.1 for vedlegg av intervjuguiden. Da intervjuguiden ble godkjent, avtalte jeg tidspunkt for gjennomføring av intervjuene med informantene. Jeg sendte de fire hovedspørsmålene til informantene før intervjuene skulle gjennomføres. Dette gjorde jeg for å skape en god ramme rundt intervjusituasjonen og for at informantene skulle kunne forberede seg på temaet og spørsmålene som skulle gjennomgås (Kvale, 2004, s. 134).

Begge intervjuene ble gjennomført på et møterom i barnehagen. Jeg presenterte samtykkeskjema for informantene og ga dem litt tid til å lese igjennom, se punkt 7.2 for vedlegg av samtykkeskjema. Informantene skrev deretter under og vi startet intervjuet. Jeg har ikke søkt til Norsk senter for forskningsdata om å få ta opptak av intervjuet, så jeg stilte med notatblokk og blyant. Informantene var kjent med at jeg skulle notere underveis, og vi tok oss god tid og mange pauser gjennom intervjuet for å sikre at jeg fikk notert ned alt.

I selve intervjuet vektla jeg det å ha en lyttende rolle, og å gi rom for at informanten skulle få dele sine tanker og opplevelser uavbrutt. Selv spurte jeg kontrollspørsmål et par ganger, i tillegg til spørsmålene i intervjuguiden. Vi klarte å opprettholde en god flyt under intervjuet og jeg fikk svar på alle spørsmålene jeg hadde. Hvert intervju varte litt over en time, inkludert gjennomgående notering underveis. Jeg innser at det å benytte seg av lydopptaker ville ha lettet på etterarbeidet med datamaterialet, men synes den måten jeg har gjort det på har fungert greit også.

Avslutningsvis i intervjuet spurte jeg om det var noe mer de ville tilføye om kvaliteten av barn-voksen-relasjonen på rødt nivå. Det hadde de ikke. Etter endt intervju spurte jeg

informantene om deres opplevelse av intervjuet. Informantenes utbytte av å delta var positiv for begge. Jeg spurte om det var greit om jeg tok kontakt med dem igjen, dersom jeg opplevde det var noe jeg ikke hadde fått med eller trengte oppklaring i. Jeg hadde ikke behov for dette, men er glad jeg spurte da dette kunne bidratt til å sikre at informasjonen jeg hadde notert ned var rett.

3.5 Analysearbeid

Å analysere handler om å tolke den informasjonen en får fra et intervju og bryte den opp i mindre deler (Kvale, 2004, s. 186). Etterbehandlingen av innholdet i intervjuene handlet for meg om å bearbeide teksten i ulike faser. I forkant av analysearbeidet leste jeg meg opp på hvordan Johannessen, Tufte & Christoffersen (2016) har beskrevet analyse og tolkning av kvalitative data. Med dette som utgangspunkt og bakgrunnskunnskap har jeg forsøkt å finne mening i datamaterialet ved å dele opp funnene i ulike temaer med bakgrunn i notatene mine. Dette gjorde jeg for å finne relevante svar i henhold til problemstillingen min.

Jeg valgte å fargekode datamaterialet i et eget dokument, noe jeg synes gjør det enklere å bemerke seg tema som er gjennomgående i intervjuet. Denne fremgangsmåten kalles tverrsnittbasert inndeling av data, hvor man indekserer datamengden (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.164). Denne arbeidsmåten gjør det oversiktlig for meg som forsker å finne relevant stoff for å besvare problemstillingen.

Etter kodingen bearbeidet og vurderte jeg de temaene som hadde blitt laget og vurderte nye temaer som kunne egne seg å ta med inn i drøfting av funnene. «Med analyseprosessen kommer du fram til funn, mens tolkningsprosessen hjelper deg med å skape mening i funnene» (Nilssen, 2012, s. 104).

3.6 Metodekritikk

Enhver metode kan ha feilkilder, derfor er det viktig å være kritisk og kunne reflektere over metoden og hvordan man samler inn og behandler data.

Kvalitative undersøkelser er kontekstavhengige, og naturligvis ville derfor en annen forsker fått andre svar enn meg. Som forsker skal man gi gode beskrivelser av konteksten, og det vil styrke påliteligheten til leseren (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 231-232).

Når det gjelder valg av informanter har jeg allerede vært inne på noen utfordringer. Det at jeg hadde kjennskap til informantene kunne på den ene siden bidra til at de ville fortelle meg det

jeg ville høre. På den andre siden kunne det bidra til at de var fortrolige med å fortelle meg hva de mente.

Ellers kan det at jeg valgte å notere under intervjuet istedenfor å søke om og ta lydopptak av intervjuet, gjøre at jeg potensielt kan miste viktig informasjon, eller ikke får brukt informasjon som kunne vært relevant for oppgaven fordi jeg anså den som irrelevant på intervjutidspunktet.

For å vurdere relabiliteten av en kvalitativ metode og intervju må man se på om jeg som forsker utfører det på en tillitsvekkende måte, om datamaterialet er pålitelig, hvordan dataen samles inn og hvordan den bearbeides, analyseres og tolkes. (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Av den grunn dokumenteres denne prosessen steg for steg gjennom dette kapittelet, slik at det kan vurderes av andre om den er tilstrekkelig eller ikke.

3.7 Ethiske retningslinjer

Forskningsetikk handler om måten man ivaretar sine informanter, og sikre seg troverdighet når man formidler resultatene (Dalland,2012). Man skal ivareta anonymiteten, både til informanten og informasjonen vedrørende barna og barnehagen i dette tilfellet. I forkant av intervjuet hadde jeg som nevnt utarbeidet et samtykkeskjema som skulle bidra til å ivareta informantene, se vedlegg nr. 7.2. Jeg har hele tiden etterstrebet at både informantene og informasjonen skulle bli ivaretatt og har derfor anonymisert dem/det gjennomgående i arbeidet med prosjektet. Når man anonymiserer innholdet gjør det også at man får en større distanse til stoffet, som kan gjøre det lettere å se det generelle i det individuelle, noe som kan være til hjelp i arbeidet med prosjektet (Dalland, 2012, s. 103).

4 Funn og drøfting

I denne delen skal jeg presentere mine funn og drøftinger for å kunne svare på problemstillingen: **Hvordan påvirket de strukturelle rammene på rødt nivå kvaliteten i barnehagene?** Jeg har delt dette kapittelet inn ulike temaer som kom frem som sentrale i løpet av intervjuene og som belyste problemstillingen. Temaene er: kvalitet, gruppestørrelsen, foreldresamarbeidet, barn-voksen relasjonen og Koronabarnehagen – en bedre barnehage for barna? Jeg vil referere til informantene mine ved å benytte meg av benevnelsene “barnehagelærer 1” og “barnehagelærer 2”, slik som forespeilet i kapittel 3.3, «Bakgrunnsinformasjon om barnehagelærerne». Dette ble gjort for å ivareta anonymiteten deres og for å enkelt skille mellom dem gjennom oppgaven. Jeg velger å skrive resultat og drøfting sammen fordi det er vanskelig å skille dem fra hverandre. Funnene er organisert tematisk og systematisk. Under hver underoverskrift vil funnene først presenteres og oppfulgt av en drøftingsdel knyttet til hvert enkelt tema. Avslutningsvis vil jeg gi en oppsummerende drøfting hvor jeg drøfter om «koronabarnehagen» er en bedre barnehage for barna, med utgangspunkt i de svarene jeg fikk av informantene og teoriene jeg har presentert. Siden jeg synes det gir et lite sammenligningsgrunnlag med kun to informanter har jeg valgt å ikke direkte sammenligne svarene fra intervjuobjektene. I tillegg til å drøfte funnene kommer jeg til å se på funnene i lys av en rapport skrevet av Os, Myrvold, Danielsen, Hernes og Winger (2021) som ta for seg *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn*.

4.1 Kvalitet

Funn

Barnehagelærer 1 sier at kvalitet i barnehagen for henne handler i hovedsak om bemanning og det å ha nok hender og fang til barna. Hun trekker også frem personalets kompetanse som en viktig faktor hvor hun påpeker at hun også verdsetter assistentene og fagarbeiderne i personalgruppa og deres egen kompetanse, siden det er de som er sammen med barna store deler av barnehagedagen. Videre løfter hun frem pedagogenes kompetanse som et bakteppe for en bredere forståelse i hverdagen, noe som styrker fagmiljøet som igjen vil være viktig for barnehagens kvalitet også. Likevel trekker hun frem bemanning som den viktigste faktoren når hun sier:

«Kompetansen hos personalet vil ikke kunne utøves eller komme til uttrykk hvis det ikke er nok folk på jobb». «Når man er lite folk på jobb er det vanskelig å opprettholde god kvalitet, da hjelper det ikke mye at de som er igjen er kompetente, fordi man ikke har nok hender».

Barnehagelærer 1 sier at det også er ytre faktorer som påvirker kvaliteten i barnehagen, styringer og rammer som er gitt fra øvre hold. Videre nevner hun Regjeringen som kommer med bestemmelser gjennom lover og forskrifter. Hun peker på styringen gjennom smitteveilederen som et aktuelt eksempel på dette

Barnehagelærer 2 sier kvalitet i barnehagen for henne er kompetente og kunnskapsrike voksne, god bemanning og hvordan man organiserer barnehagehverdagen. Med bakgrunn i disse punktene vil hun løfte frem bemanning som den viktigste faktoren for god kvalitet i barnehagen.

På den samarbeidende kohorten hun forholdt seg til jobbet det en annen pedagog. Hun ønsker å fremheve den opplevelsen av å ha samme kunnskapsgrunnlag som den man jobbet med og følelsen av å være sammen om å utøve dette.

Drøfting

For å finne ut om kvaliteten i barnehagen endret seg på rødt nivå vil det være vesentlig å finne ut hva utvalget mitt anser som kvalitet. Det første spørsmålet i intervjuguiden var derfor «Hva er kvalitet i barnehagen for deg?». Jeg valgte å stille spørsmålet slik fordi jeg ønsker å få informantenes personlige mening om hva kvalitet i barnehagen er for dem. Dette kalles for opplevelseskvalitet, som handler om de erfaringene og oppfatningene aktørene har i forhold til barnehagen (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 29).

Funnene fra intervjuene indikerer at begge barnehagelærerne vektlegger de samme faktorene for å sikre god kvalitet i barnehagehverdagen. Begge fremhevet bemanningen som den viktigste faktoren for god kvalitet. Deres forståelse av kvalitet i barnehagen samsvarer med Regjeringens kriterier for kvalitet når de påpeker at bemanningen er vesentlig for å sikre kvalitet i barnehagene (Regjeringen, 2013).

Barnehagelærer 1 løfter også frem ytre faktorer som påvirker barnehagens kvalitet, hvor hun nevner lover, forskrifter og henviser til smitteveilederen som har vært sentral det siste året. «Myndighetene har et overordnet ansvar for kvaliteten i barnehagen blant annet gjennom normer for størrelsen på barnegruppene, antall voksne pr. barn og for utdanning og videreutdanning» (Brandtzæg m.fl. 2013, s.100). Utdanningsdirektoratet og

Folkehelseinstituttet har gjennom smitteveilederen lagt føringer for flere rammebetingelser i barnehagen, slik som bemanning og gruppestørrelse (FHI & Udir, 2020). Disse ytre faktorene kjennetegnes også som strukturkvalitet, og omhandler de formelle forutsetningene man jobber etter i barnehagen (Kvistad & Søbstad, 2005).

Mye forskning og teori peker på at personalets kompetanse er avgjørende for kvaliteten i barnehagen. Begge barnehagelærerne nevner personalets kompetanse som en faktor for kvalitet i barnehagen, selv om de ikke vektlegger den som den viktigste. Kvistad og Søbstad bekrefter at personalets kompetanse er av stor betydning for barnehagekvaliteten (Kvistad & Søbstad, 2005, s. 126). Likevel understreker Barnehagelærer 1 at man ikke vil kunne utøve kompetansen når bemanningen ikke er god nok og legger til grunn at man ikke har nok hender til å utøve kompetansen. Personalets kompetanse som faktor for kvalitet innlemmes også som en av faktorene som ligger til grunn for strukturkvalitet (BFD, 2005, s. 13).

I samsvar med barnehagelærer 1 skriver Lekhal med flere at strukturkvalitet kan legge til rette for gode prosesser, men fører ikke automatisk til bedre prosesskvalitet. Forskning viser at det er prosesskvaliteten som har mest betydning for barnas utvikling, noe som betyr at det viktigste for barna er det de opplever i barnehagen (Lekhal m.fl., 2016, s. 36-38). Noe som i praksis vil bety at personalets kompetanse alene ikke vil bidra til å øke kvaliteten fordi den defineres av mottakerens opplevelser i barnehagen.

4.2 Gruppestørrelsen

Funn

Barnehagelærer 1 påpeker at størrelsen på barnegruppa var en avgjørende faktor for roen på avdelingen. Gruppestørrelsen påvirker mulighetene man har for å se hvert enkelt barn til en hver tid. Sammenlignet med normalen forteller hun at man må være i alle endene til en hver tid og får kun hatt halvveis-samspill med barna. Med en større barnegruppe har man ikke lik mulighet til å være så tett på barna som ved kohort organiseringen.

«På en vanlig dag opptas man av de barna som roper høyest, men i en mindre gruppe vil det naturligvis være færre barn som roper høyt».

Barnehagelærer 1 forteller at når de skulle dele avdelingen inn i kohorter, så gjorde de det med bakgrunn i personlige matcher og etterstrebet å sikre at alle barna skulle ha minimum en god venn på sin kohort. Men også at de skulle få være med voksne de var trygge på. Dette synes hun at de har fått til gjennom perioden.

Hun fremhever noen ultimate fordeler med mindre barnegrupper:

1. Mer ro til leken
2. Bedre lekvilkår
3. Barna knytter tettere relasjoner
4. Det etableres nærere forhold mellom barn og voksen

Barnehagelærer 2 sier de hadde fokus på barnets interesser ved inndeling av kohortene. De hadde fokus på å ivareta vennskap mellom barna ved kohortsammensetningen. I tillegg til dette måtte de sørge for at barna med spesielle behov ble satt sammen med en voksen med spesialpedagogisk kompetanse. Videre sier hun at de hadde fokus på barn-voksen relasjonen og kjemi, men at det ikke var de viktigste faktorene ved inndelingen. Dette begrunner hun med at det er de ansattes ansvar å etterstrebe en god relasjon med alle barna på avdelingen, og at man skal opptre profesjonelt ovenfor dem. Hun understreker at de strukturelle endringene gjorde at man fikk økt kjennskap til- og utviklet relasjonen til de barna man ikke nødvendigvis hadde like god kontakt med før pandemien.

Drøfting

Inndelingen av barn og ansatte i kohorter var et foreskrevet tiltak som barnehagene satte i verk (FHI & Udir, 2020). At barn tilskrives en sosial posisjon i en fast kohort, uten selv å ha innflytelse på hvem de vil tilbringe dagene med, er i utgangspunktet i strid med Rammeplanens føringer om barns rett til medvirkning og deltakelse i planlegging av virksomheten (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). På tross av dette er det likevel enighet blant informantene om at faste kohorter er en av de mest positive sidene ved barnehagen under pandemien. Begrunnelsene for dette var at gruppene var små, og at det var faste ansatte og barn på hver gruppe.

Barnehagelærer 1 påpekte at de jobbet for å ivareta barnas interesser ved sammensetningen av gruppen, både med tanke på barn-barn og barn-voksen relasjonen, noe som styrker barnas medvirkning og sosiale posisjon i barnehagen med utgangspunkt i de gjeldende forutsetningene. Barnehagelærer 2 forteller at de ønsket å ta hensyn til barn-voksen relasjonen, men at andre faktorer ble mer vektlagt ved inndelingen. Noe som begrunnes med at de ansatte skal opptre profesjonelt og etterstrebe å ha en god relasjon til alle barna. I henhold til Askland (2011, s. 37) må den voksne være seg bevisst det ansvaret hun eller han har som voksen i relasjonen til barn.

Barnehagelærer 1 uttrykte også at leken fikk bedre vilkår i små grupper med stabile voksne til stede. Regjeringen underbygger dette med at mindre barnegrupper gir gode strukturelle rammer for utvikling av gode relasjoner mellom barn-barn og barn-voksne, som gir et godt grunnlag for leken (Regjeringen, 2013).

På den ene siden kan det stilles spørsmål ved om det var selve størrelsen på barnegruppen som brakte positive fordeler, eller om det kan forklares med stabiliteten som følger av at hver av de ansatte hadde ansvaret for et begrenset antall barn. I svarene fra barnehagelærerne opplevde jeg at skillet mellom faktorene som omhandlet gruppestørrelsen og stabiliteten gled litt over i - og overlappet hverandre. Men siden mye forskning underbygger at gruppestørrelsen er av betydning for barns læring og utvikling, og begge barnehagelærerne så klare positive ringvirkninger av endringene trekker jeg en konklusjon om at mindre barnegrupper har vært til fordel for barnas trivsel, utvikling og læring.

4.3 Foreldresamarbeidet

Funn

Barnehagelærer 1 ønsker å løfte frem en side som hun synes var ekstra positiv. Hun referer til de stundene man hadde med foreldrene, hvor ingen foreldre følte på et behov for foreldresamtaler den våren. Hun beskriver at de ansatte hadde tid til å møte hver enkelt forelder til å prate om løst og fast, barnet og utviklingen.

«Det ble en tid med mer sammenheng i livet, mellom de ulike arenaene barna er på. Jeg tror dette samarbeidet var positivt for barna på mange plan».

«Det ble et nært samarbeid med hjemmet, fordi man var nødt til det»

Barnehagelærer 1 gjenforteller tilbakemeldingene hun fikk fra foreldrene under denne perioden. De fikk tilbakemeldinger om at barna hadde økt trivsel i barnehagen. På foreldresamarbeidet fikk de utelukkende gode tilbakemeldinger, de likte det tette samarbeidet og de daglige samtalene. Ellers etterspurte de større medvirkning ved tidspunkt for henting.

Barnehagelærer 2 fremhever at hun tror at koronaperioden var mest utfordrende for foreldrene, på grunn av kortere åpningstider som ikke alltid samsvart med arbeidstidene til foreldrene. Barnehagen håndterte dette ved å henvise til at det var opp til arbeidsgiver å tilrettelegge for dem som foreldre, men når de ikke fikk gjennomslag der bygde det seg opp en frustrasjon som påvirket deres opplevelse av barnehagen. Hun oppsummerer at de fikk

flere negative tilbakemeldinger enn positive. Hun opplevde at flertallet i foreldregruppen ikke så det store bildet og de samme fordelene som de ansatte i barnehagen. Her nevner hun det at barna var tryggere, mer selvstendige. Av de få positive tilbakemeldingene hun fikk fra foreldrene handlet de om at foreldrene følte at barna ble ivaretatt bedre enn før på grunn av økt bemanning og stabilitet.

Drøfting

Barnehagelærer 1 beskriver fornøyde foreldre og fornøyde barn. I barnehagelærer 1 sitt tilfelle kan det se ut til som at foreldrene i løpet av nedstengningsperioden har fått en utvidet forståelse av at barnehagen, hvor det videre kan konkluderes med at denne positiviteten har gagnet barna. Som nevnt i teoridelen under punkt 2.6 er barnets læring og utvikling i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og tillit til barnehagen (Glaser, 2018, s. 19).

Barnehagelærer 2 forteller om stressede foreldre som har utfordringer med å få dagene til å gå opp, og tar frustrasjonen utover barnehagen. Dårlig foreldretilfredshet kan ses i sammenheng med det Bonfenbrenner kaller «second order effects», som direkte oversatt betyr indirekte påvirkning (Glaser, 2018, s. 69). Hvor foreldrenes konflikt og opplevelse av barnehagen kan ha indirekte påvirkning på barnas trivsel. På bakgrunn av dette hevder likevel barnehagelærer 2 at barna hadde god trivsel gjennom perioden.

4.4 Barn-voksen relasjonen

Funn

Barnehagelærer 1 fortalte at på grunn av endring i åpningstidene kunne barnehagen oppfylle bemanningsnormen hele dagen.

«Det var rolig til enhver tid fordi det var nok voksne hele tiden, barna ble møtt og sett».

«Det var helt klart mer forutsigbare dager for barna».

Barnehagelærer 1 sier at det har vært stabilitet i personalgruppa på rødt nivå, og at dette har mange fordeler. Hun trekker frem det at man som voksen har god kjennskap til barna, deres behov og forutsetninger. I tillegg nevner hun at det skaper en større forutsigbarhet ved at de samme voksne er der ved både mottak og levering.

Barnehagelærer 1 beskriver en god barn-voksen relasjon ved å peke på trygghet, at barna tør å vise hele spekteret av følelser og kommer til oss når det er noe. Hun mener det er et tegn på at det er en god relasjon.

«Hvert barn har sin unike personlighet som det er en kjempe fordel å kjenne, det handler om å være i forkant og iverksette gode tiltak som kan avverge dårlige situasjoner».

«De mest robuste barna tåler det sikkert «greit» hvis man først skal snakke om å tåle det, men så har man de mer sårbare barna som vil påvirkes av svekket forutsigbarhet og trygghet som følge av variasjon i personalgruppa».

«Roen rundt de gode samtalene med barna gjorde at vi ble mye bedre kjent med dem»

Barnehagelærer 1 understreker at grunnen til at hun sier at det påvirker de sårbare barna mest er fordi de trenger mest, og bli sett mest. De ikke-sårbare barna trenger også å bli sett, men om de forsvinner så tror hun de ikke blir like påvirket av det, fordi forsvinner inn i en lek med andre barn, inn i noe velfungerende og selvutviklende. Hun påpeker at hun ikke får like dårlig samvittighet over disse barna som for de sårbare barna, fordi de ikke får de samme mulighetene når de voksne ikke er der for, eller har tid til å tilrettelegge for dem.

Barnehagelærer 2 forteller at de hadde fast åpningstid på syv og en halv time, og at de av den grunn var fullt bemannet gjennom hele åpningstiden.

Barnehagelærer 2 sier at stabiliteten i personalgruppa har mye å si for kvaliteten i barnehagen. Hun påpeker at det pedagogiske innholdet i barnehagen i form av planer blir påvirket av bemanningen i stor grad. Hun sier at variasjon i personalgruppa kan føre til usikkerhet blant barna.

«Den ultimate fordelten med denne perioden var kontakten man fikk med barna»

«Perioden gagnet barna aller mest»

Barnehagelærer 2 ønsker å trekke frem at hun opplevde de ansatte som mer barneorienterte enn tidligere, fordi man ikke får de vanlige møtepunktene hvor man blir stående å prate.

Når barnehagelærer 2 skulle beskrive en god barn-voksen relasjon vektla hun i hovedsak to grunnleggende punkter, trygghet og tillitt. Hun bringer frem synet på barnet som likeverdig som en nødvendig forutsetning i tillegg til gjensidig respekt. Videre sier hun at på rødt nivå ble hun kjent med barna på et nytt nivå som hun mener styrket relasjonen.

Hun påpeker også det at de samme voksne var der gjennom hele barnets oppholdstid i barnehagen var en faktor som påvirket barn-voksen relasjonen i form av økt forutsigbarhet og trygghet for barna.

Drøfting

Begge barnehagelærerne beskriver at det var en svært positiv opplevelse at alle de ansatte var til stede hele dagen i denne perioden. Det kom frem under intervjuene at under normale forhold opplevde barnehagelærerne at det kun var full bemanning i kjernetida, og ofte mindre enn det. Barnehagelærer 1 beskriver en roligere hverdag som følge av tettere bemanning i denne perioden, fordi de voksne hadde tid og hender til å møte og se alle barna.

Det er enighet blant barnehagelærerne om at det har vært god stabilitet i personalgruppa på rødt nivå, og de mener at dette har hatt positiv innvirkning på kvaliteten i barnehagen.

Barnehagelærer 2 fremhever det at de samme voksne var der gjennom hele åpningssheten har styrket barn-voksen relasjonen på bakgrunn av faktorer som økt forutsigbarhet og trygghet gjennom barnehagehverdagen. Det er imidlertid mer forutsigbart både for barna og de voksne når en bestemt voksne tar imot og tar avskjed med barnet (Brandtzæg m.fl., 2013, s. 101).

Dette sikrer også en god informasjonsflyt mellom foreldrene og de ansatte i barnehagen, noe som vil være til det beste for barna.

Barnehagelærerne forteller om hverdager som var preget av høyere grad av stabilitet og forutsigbarhet sammenlignet med tidligere. Felles for begge informantene mine er at de opplevde at stabiliteten bidro til nærmere relasjoner mellom de ansatte og hvert enkelt barn, som følge av inndelingen av kohorter, tettere bemanning og faste voksne.

Begge barnehagelærerne i utvalget mitt har videreutdanning i spesialpedagogikk og forteller selv at de har et ekstra øye for de sårbare barna i barnehagen. Barnehagelærer 1 forteller at hun får dårligere samvittighet ovenfor de sårbare barna enn resten av barnegruppen når hun ikke strekker til så godt som hun skulle ønske i møte med dem. Hun sier videre at:

«De mest robuste barna tåler det sikkert «greit» hvis man først skal snakke om å tåle det, men så har man de mer sårbare barna som vil påvirkes av svekket forutsigbarhet og trygghet som følge av variasjon i personalgruppa».

I henhold til Lekhal, Zachrisson, Solheim, Moser og Drugli er betydningen av kvalitet i barnehagen avhengig av karakteristika både ved barnet og familien det vokser opp i (Lekhal m.fl., 2016, s. 44). Barnehager med høy kvalitet er spesielt viktig for barn fra vanskeligstilte familier, sårbare barn og barn med spesielle behov (Glaser, 2018, s. 24). Med bakgrunn i dette kan det imidlertid se ut som kvaliteten i barnehagen har størst betydning for de sårbare barna slik som barnehagelærer 1 beskriver.

Som beskrevet i punkt 2.1 *Hva er kvalitet*, dreier prosesskvalitet seg om kvaliteten på samspillet mellom voksne og barn i barnehagen og representerer dermed barnas opplevelser i samvær med voksne (og barn) i barnehagen. Strukturkvalitet kan legge til rette for gode prosesser, men fører ikke automatisk til bedre prosesskvalitet (Lekhal m.fl., 2016, s. 36-38). Med bakgrunn i disse funnene og presentert teori kan man hevde at strukturelle faktorer som bemanning kan gjennom et godt grunnlag ha indirekte påvirkning på barnas opplevelser i samvær med de voksne i barnehagen.

4.5 Koronabarnehagen – en bedre barnehage for barna?

Funn

Barnehagelærer 1 sier at når sjokket som følge av den endrede hverdagen hadde lagt seg, fungerte barnehagen veldig godt, mye bedre enn forventet.

«Sjokket landet ganske fort, da kjente vi at: Gud dette var godt»

Hun forteller om en kreativitet som blomstret hos veldig mange, hvor det var mange, både barn og voksne som vokste veldig på disse utfordringene.

«Man tenker klarere når man slipper å tenke tusen tanker på en gang».

Barnehagelærer 1 fortsetter de positive beskrivelsene fra koronatiden med å fortelle at:

«Det var mange som hadde ønsket at vi ikke skulle gå tilbake til å ha vanlig barnehage igjen fordi vi opplevde så mye bra, som gagnet barna».

«Denne tiden har åpnet øynene for oss, både vi og barna har vokst veldig på det».

«Jeg opplevde mer harmoni, og mer inkludering».

Barnehagelærer 1 forteller om *«barn som har blomstret i utviklingen»*.

Hun forteller at dagene fløt veldig godt, noe hun mener barnas trivsel ligger til grunn for. Det var større forutsigbarhet for barna og de så generelt mindre konflikter mellom dem.

Barnehagelærer 2 forteller at den første tida etter gjenåpningen var man preget av samfunnssituasjonen og dermed litt stresset og uforberedt. Etter et par uker hadde de innfunnet seg med at dette var rammene de måtte jobbe etter og fra da nøyte de godt av endringene. Videre forteller hun at barn og voksne levde i takt med hverandre, nærmest som i en symbiose. Hun opplevde barnehagehverdagen på rødt nivå som i hovedsak positiv for barna.

«Det var litt kaotisk til å begynne med, men så ble det veldig harmonisk».

«Utfordringer med denne organiseringen for barna opplever jeg som tilnærmet ikke-eksisterende, når man ser bort fra manglende kontakt med barn på tvers av avdelinger».

Når barnehagelærer 2 skal si noe om faktorer som påvirket barnas trivsel under denne perioden vil hun løfte frem tilstedeværende voksne. Dette begrunner hun med at de voksne var sammen med barna hele dagen, fordi det ikke var noe møteavvikling og pauser.

Barnehagelærer 1 peker på noen utfordringer med koronatiden som gikk på bekostning av trivselen til barna. Hun forteller at det at barna ikke kunne være sammen med andre barn enn dem som var på deres kohort, kunne oppleves som brudd på vennskap for noen av dem. Hun tror likevel at alle barna trivdes på sin kohort, men at de ga uttrykk for at de ønsket å leke med andre barn også. Hun forteller at det var ekstra sårbart om en av de ansatte ble syke, men at de hadde minimalt fravær under denne perioden.

Barnehagelærer 2 løfter frem det at de ikke hadde planleggingstid som en utfordring for å kvalitet sikre det pedagogiske innholdet i barnehagen.

Drøfting

Barnehagelærer 1 og barnehagelærer 2 har generelt vært veldig samstemte og enige gjennom intervjuene. De deler samme opplevelse av perioden, hvor de peker på og vektlegger de samme faktorene. De har begge gjort observasjoner av barna som tilsier at utviklingen har økt i takt med trivselen og tryggheten. Drugli og Lekhal understreker at ikke noe er viktigere enn trivselen for at barna skal ha det bra i barnehagen. Det er her livsmestringen bygges.» (Drugli & Lekhal, 2018, s. 115).

Felles for barnehagelærernes beskrivelser av barnehagehverdagen er at de referer til perioden som harmonisk gjennom utsagn som:

«Jeg opplevde mer harmoni, og mer inkludering»

- Barnehagelærer 1.

«Det var litt kaotisk til å begynne med, men så ble det veldig harmonisk»

- Barnehagelærer 2.

I rapporten *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn* (2021) kommer det frem at flere barnehagelærere opplevde barnehagehverdagen som harmonisk. «Den nye stabiliteten så ut til å bidra til nære relasjoner mellom de ansatte og det enkelte barnet som barna så ut til å trives med. Noen av barnehagelærerne fremhevet at harmoni preget gruppene» (Os m.fl., 2021,

s. 102). Dette bidrar til å styrke valideten av barnehagelærerens opplevelse og barnehagehverdagen på rødt nivå.

Barnehagelærer 1 påpeker at når sjokket over den daværende samfunnssituasjonen og de drastiske endringene knyttet til barnehagens organisering var lagt seg, tillot de seg å kjenne på roen og den nye bedre hverdagen. Barnehagelærer 2 forteller at man var preget av stress knyttet til smittesituasjonen og at hun følte seg uforberedt til den nye og endrede barnehagehverdagen. Likevel understreker hun at etter de hadde blitt vandt med de nye rammene å jobbe etter, så så de at barna nøyt godt av endringene. Dette fremkommer også i rapporten *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn* (2021), hvor det skrives følgende «De ansatte beskrev hverdagslivet i gjenåpningsfasen som utfordrende. Samtidig understreket de [...] at noe var kvalitativt bedre i denne perioden enn under normale forhold» (Os, m.fl, s. 71).

På den andre siden reflekterer barnehagelærer 1 rundt utfordringene med organiseringen. I hovedsak opplevde hun stor trivsel på kohorten, men om hun skulle påpeke noe ville det være begrensningene som gjaldt sosial kontakt på tvers av kohortene for barna. Dette var jeg inne på under punkt 4.2 hvor jeg ser på konsekvensene av å frarøve barna mulighetene til å medvirke i planlegging av barnehagen som virksomhet. Barnehagelærer 2 forteller om fraværende planleggingstid som påvirket kvaliteten av det pedagogiske innholdet i barnehagen, om man ikke valgte å bruke fritiden sin til å planlegge f.eks. aktiviteter for barna.

Avslutningsvis i intervjuet til informant 2 spurte jeg om hun synes at «Koronabarnhagen var en bedre barnehage for barna?». Barnehagelærer 2 konkluderer med at den er det. Hun utfyller svaret med å si at hun synes det er en vekst av voksenorientering i barnehagene og at det kan virke som at mange er på jobb mer for å dekke sine personlige og sosiale behov fremfor barnas. I tillegg til dette fremhever hun styrket bemanning gjennom hele åpningstiden som en avgjørende faktor for kvaliteten.

5 Avslutning og konklusjon

Problemstillingen for denne oppgaven var:

Hvordan påvirket de strukturelle rammene på rødt nivå kvaliteten i barnehagene?

Oppgaven har forsøkt å besvare problemstillingen gjennom å presentere aktuell teori, som viser at kvalitet kan ses i sammenheng med strukturelle rammebetingelser og mellom menneskelige prosesser. Bemanning, gruppestørrelse, forskrifter og personalets kompetanse er noen faktorer jeg har gjort rede for, som virker inn på strukturkvaliteten. Barnas opplevelse av barn-voksen relasjonen og foreldrenes opplevelse av barnehagen indikerer kvaliteten gjennom aktørens oppfatninger og erfaringer med barnehagen.

Oppgaven forsøker videre å besvare problemstillingen ved å intervju to barnehagelærere for å få et innblikk i hvordan de opplever at endringene har påvirket kvaliteten i barnehagen og hvordan det har kommet til uttrykk i barnehagehverdagen.

Koronasituasjonen har lært oss noe viktig om hva kvalitet i barnehagen kan være.

Barnehagelærerne forteller om barn, foreldre og ansatte som er mer fornøyde enn noen gang. Smitteveilederen regulerte gruppestørrelsen etter bemanningsnormen. Noe som førte til at man endelig fikk prøve bemanningsnormen i praksis, slik den i opprinnelsen var ment å virke. Barna ble delt inn i kohorter, som besto av færre barn enn vanlig i hver gruppe. Konsekvensen var at åpningstiden måtte reduseres, noe som i hovedsak gikk på bekostning av foreldrene. Mens barna var med uthvilte og fikk kortere oppholdstid, noe utvalget mitt påpekte som positivt.

Summen av disse endringene har blitt pekt på som svært positive for barnas læring og utvikling. Barnehagelærerne bekrefter at disse rammefaktorene har gitt glade og trygge barn. De forteller at foreldre sier at det har vært fint å levere og hente barna til samme ansatt hver dag og at små grupper har gitt økt trivsel. I tillegg til en foreldregruppe som hadde positive opplevelser med foreldresamarbeidet under perioden. I denne ekstraordinære situasjonen fikk de ansatte mer tid til hvert enkelt barn, og barn med behov for ekstra oppfølging fant sin plass i fellesskapet fordi kompetente ansatte hadde tid og mulighet til å følge dem og bidra til gode lekvilkår. (Sørtveit 2020).

Funnene indikerer at det er flere sider ved barnehagenes organisering og strukturelle forutsetninger i denne perioden som har ført til en økt kvalitet i tilbudet til barna sammenlignet med barnehagehverdagen før koronapandemien. Det kan imidlertid se ut som at barnehagelærerne anser god bemanning som den viktigste faktoren for kvalitet i barnehagen

hvis man skal trekke frem en faktor som tungtveiende. Om det er mulig, og ønskelig, å endre barnehagens åpningstider og/eller barnas oppholdstider, bemanning eller organisering for fremtidens barnehager er omfattende problemsstillinger som må sees i sammenheng med barnehagen som økonomisk samfunnsinstitusjon (Os m.fl., 2021, s. 80). Imidlertid konkluderer jeg med bakgrunn i funnene og presentert teori at det er stor enighet om at de strukturelle rammene på rødt nivå bidro til økt kvalitet i barnehagene.

Avslutningsvis vil jeg konkludere med at det er gjensidige sammenhenger mellom disse tre aspektene, gruppestørrelse, bemanning, foreldresamarbeid og barnas opplevelse av barn-voksen relasjonen. Utvalget mitt forteller at endringer i det ene, kan få betydning for de andre. Imidlertid synes åpningstider å være en grunnleggende forutsetning som legger premisser for i bemanningen i barnegruppene.

6 Litteraturliste

Askland, L. (2011). Kontakt med barn: innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon.

Oslo: Gyldendal

Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (barnehageloven). (LOV-2005-06-17-64).

Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*.

Oslo: Cappelen Damm AS.

BFD, Barne- og familiedepartementet. (2005). *Klar, ferdig, gå! Tyngre satsing på de små!*

Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/prm/2005/0028/ddd/pdfv/241896-sluttrapport-mars05.pdf>

Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*.

Oslo: Kommuneforlaget

Braut, G. S., Sterri, A. B., Berteussen, L. M., Grønmo, S. (2020). *Kohort i Store norske leksikon*.

Hentet fra: <https://snl.no/kohort>

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*.

Oslo: Gyldendal.

Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*.

Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Folkehelseinstituttet & Utdanningsdirektoratet. (2020). *Veileder om smittevern for barnehager*. 5. utgave.

Hentet fra: <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/veileder-om-smittevern-for-barnehager/ansvar-og-roller/#>

Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager. (2017). (FOR-2017-06-22-1049).

Hentet fra: <https://lovdata.no/forskrift/2017-06-22-1049>

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn.*

Oslo: Universitetsforlaget

Johannesen, A, Tufte, P. A. & Christoffersen L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode.*

Oslo: Abstrakt forlag.

Kragh-Müller, G. (2013). *Kvalitet i daginstitutioner.*

København: Hans Reitzels Forlag

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.*

Oslo: Utdanningsdirektoratet

Kvale, S. (2004). *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview.*

København: Hans Rietzels forlag

Kvistad, K., & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen.*

Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Larsen, A. (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig metode.*

Bergen: Fagbokforlaget.

Lekhal, R., Zachrisson, H. D., Solheim, E., Moser, T., Drugli, M. B. (2016). *Dette vet vi om barnehagen. Betydningen av kvalitet i barnehagen.*

Oslo: Gyldendal Akademisk

Melvold, L. (2015). *Bli bevisst. En bok om kvalitet i barnehagen.*

Oslo: Kommuneforlaget

Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren.*

Oslo: Universitetsforlaget.

Os, E., Myrvold, T. M., Danielsen, O. A., Hernes, L., & Winger, N. (2021). *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn.*

Oslo: By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet.

Hentet fra:

<https://www.udir.no/contentassets/5e509c89a69b4564a219f290cec97d7a/rapport-koronabarnehage.pdf>

Regjeringen. (2013). *"Meld.St. 24 2012-2013 Fremtidens barnehage."*

Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/?ch=7>.

Sørtveit, K. (2020). Kvalitet i skole og barnehage koster. *Fedrelandsvennen.*

Hentet fra:

<https://www.utdanningsforbundet.no/contentassets/2890b823c5614df9a772d59acdb370bc/kvalitet-i-skole-og-barnehage-koster.pdf>

Utdanningsforbundet. (2018). *Ny bemanningsnorm for barnehager: - ikke tilstrekkelig.*

Hentet fra: https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2018/bemanningsnorm-barnehage/?fbclid=IwAR30zZs3T5rxXVUizrSzsPAv2ON9yYmFI_o20fx-dgbNzzt1j9L4SFTjKd8

7 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

1. Hva er kvalitet i barnehagen for deg?
  - a. Hvilke faktorer mener du påvirker kvaliteten mest?
    - i. I hvilken grad opplever du at stabiliteten i personalgruppa virker inn på barnehagekvaliteten?
2. Hvordan opplevde dere barnehagehverdagen på rødt nivå?
  - a. Hvordan organiserte dere barnehagehverdagen på rødt nivå?
    - i. Hvilke utfordringer opplevde dere?
    - ii. Hvilke fordeler opplevde dere?
  - b. Hvordan var bemanningen i barnehagen på rødt nivå sammenlignet med før korona?
3. Kan du beskrive en god barn-voksen relasjon?
  - a. Hvordan var din opplevelse av barn-voksen relasjonen på rødt nivå?
  - b. Hvilke faktorer tror du påvirket relasjonen?
  - c. Hvordan jobbet dere for å ivareta barnas interesser knyttet til barn-voksen relasjonen på rødt nivå?
4. Gjorde dere noen observasjoner omkring barnas trivsel under denne perioden?
  - a. Hvilke faktorer tror du kan ha påvirket trivselen?
  - b. Har dere fått noen tilbakemeldinger fra foreldrene?
  - c. Er det noe mer du vil tilføye om kvaliteten av barn-voksen relasjonen på rødt nivå?

7.2 Samtykkeskjema

Til _____

Informasjonsskriv om bacheloroppgaven

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltagelse i mitt bachelorprosjekt:

Kvalitet i barnehagen under rødt nivå. Jeg er svært glad for at du vil bidra med dine meninger/erfaringer rundt temaet. Dine tanker rundt mitt tema er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å få innsikt i hvordan voksentettheten under rødt nivå kan ha påvirket kvaliteten i barnehagen og hva bemanning har å si for barn-voksen relasjon i barnehagen.

Mine veiledere i prosjektet er Arnt Nordli og Jana van der Zwart-Langner ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Arbeidstittlen «Hvordan har voksentettheten under koronatiden på rødt nivå påvirket kvaliteten i barnehagen» er under bearbeiding, og kan endres underveis. E-post adresse Arnt Nordli: ano@dmmh.no. E-post adresse Jana van der Zwart-Langner: jvdz@dmmh.no.

Metoden for datainnsamlingen er et intervju, og jeg sender deg intervjuguiden i forkant. Jeg ønsker å ta meg god tid under samtalen og notere underveis. Alle opplysninger om deg vil oppbevares konfidensielt under perioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Datamaterialet anonymiseres i arbeidet med bacheloroppgaven. Prosjektet skal være ferdig 30. april 2021. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Med vennlig hilsen

Viktorija Borgeteien Wågan | vbw1998@live.no | 41381536

Jeg samtykker i å delta som informant i bacheloroppgaven. Jeg kan når som helst trekke meg, og er kjent med at studiene er anonymisert.

.....

.....

Sted/ dato

Underskrift